

PIHTIPUTAAN KUNTA

Myllyniemen ranta-asemakaavan luontoselvitys

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Ranta-asemakaavan lähtökohdat ja tavoitteet	1
3	Menetelmät ja epävarmuudet	3
3.1	Lähtöaineisto.....	3
3.2	Laaditut selvitykset	3
3.2.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys.....	3
3.2.2	Liito-oravaselvitys	3
3.2.3	Suomentähtimöselvitys	3
3.3	Arvokkaiden luontokohteiden arvottaminen.....	3
3.4	Lajien ja luontotyyppinen uhanalaisuusluokitus.....	4
3.5	Luonnonsuojelulain suojellut luontotyytit	4
3.6	Metsä- ja vesilain mukaiset kohteet	4
3.7	Epävarmuudet.....	5
4	Luonnonolot	5
4.1	Kallio- ja maaperä	5
4.2	Maisema ja topografia	6
4.3	Pintavedet.....	6
4.4	Kasvillisuus ja eläimistö.....	6
4.5	Arvokkaat luontokohteet.....	8
5	Lähteet.....	10

11.9.2017

Myllyniemen ranta-asemakaavan luontoselvitys

1 Johdanto

Tämä on Myllyniemen ranta-asemakaavaa palveleva luontoselvitys. Selvitysalueen luonnonympäristön nykytila selvitettiin maastokäynnillä, minkä jälkeen selvitys työstettiin kartoille ja lyhyeksi raportiksi. Työstä vastasi FM (biologi) Jari Kärkkäinen FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n Kuopion toimistosta.

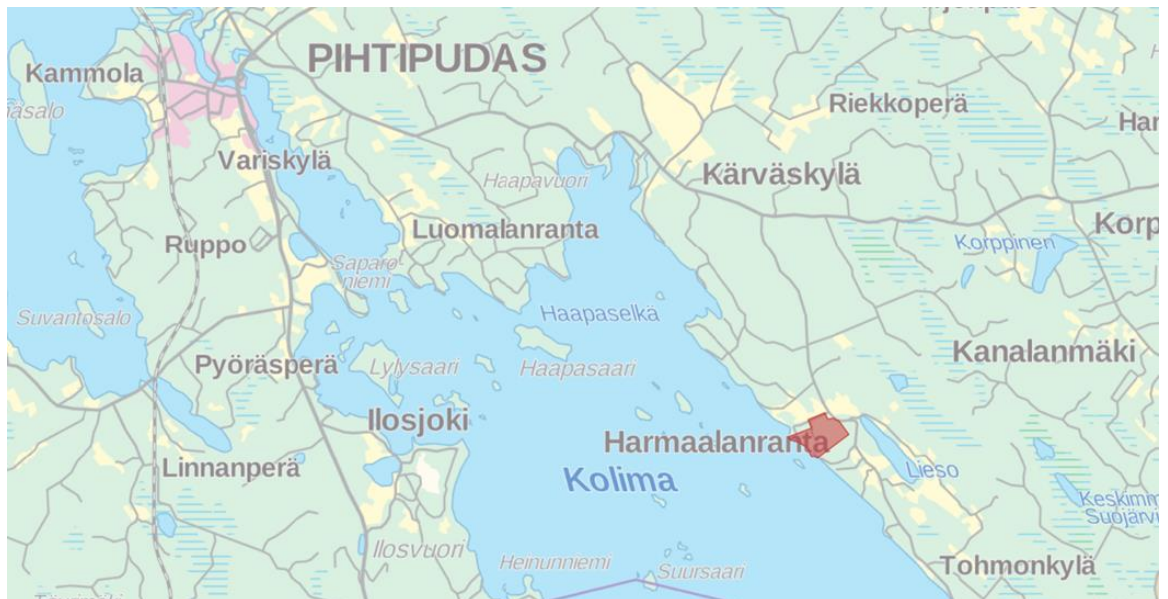
Alueen liito-oravatilanne kartoitettiin 28.5.2017. Luontotyypit, kasvillisuus sekä suomentähtimö kartoitettiin 18.7.2017 ja 19.7.2017.

2 Ranta-asemakaavan lähtökohdat ja tavoitteet

Kaava-alue sijaitsee Pihtiputaan taajamasta 13 km kaakkoon Koliman rannalla (Kuva 1). Suunnittelualueen pinta-ala on arviolta noin 16 hehtaaria ja ranta-asemakaava koskee osaa tilasta 4:145. Pihtiputaan kunnanhallitus päätti Myllyniemen ranta-asemakaavan vireilletulosta 18.4.2017.

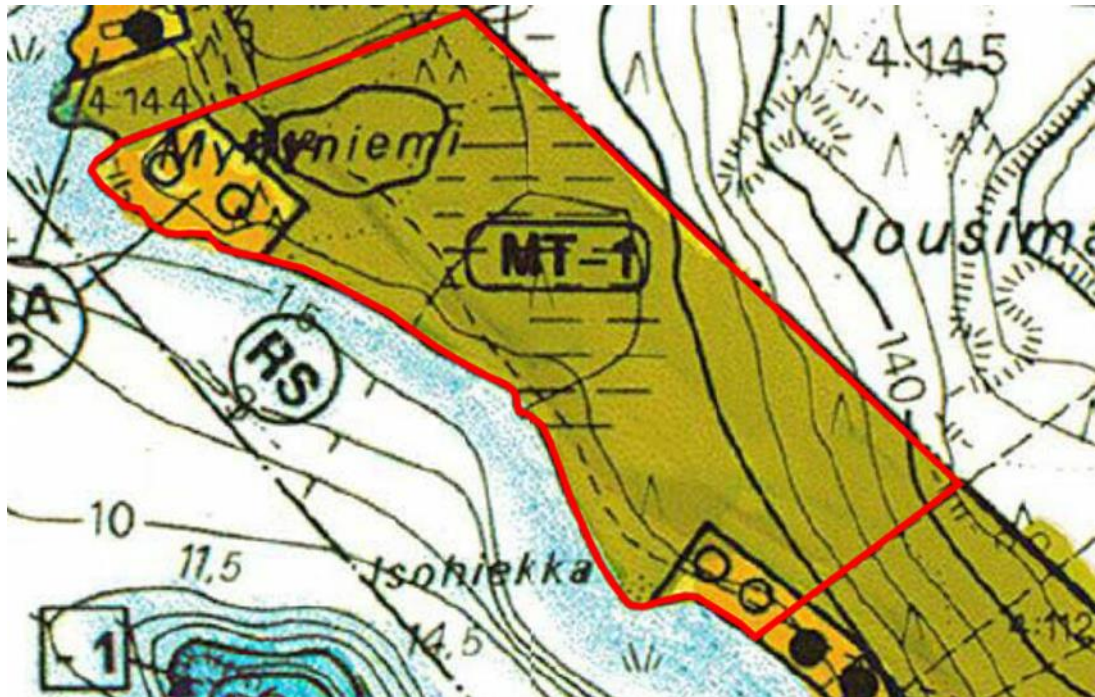
Tilalle Myllyniemi 4:145 on Koliman rantaosayleiskaavassa osoitettu neljä RA-rakennuspaikkaa (loma-asumista) (Kuva 2). Kaksi suurempaa on sijoitettu alueen pohjoispäähän ja kaksi kooltaan pienempää alueen eteläpäähän, missä on matalaa luhtaista rantaa. Lisäksi kaavan mukaisten eteläisten rakennuspaikkojen syvyys on noin 50–55 metriä, mikä aiheuttaa ongelmia loma-asuntorakentamiselle. Rakennusjärjestyksen mukaan yli 100 m²:n suuruisen loma-asunnon etäisyyden rantaviivasta on vähintään oltava 50 m. Tämän kokoisia loma-asuntoja ei rakennusjärjestyksen mukaan voi sijoittaa noin 50–55 m syvyisille rakennuspaikoille.

Ranta-asemakaavan tavoitteena on selvittää Koliman rantaosayleiskaavan mukaisten eteläisten RA-rakennuspaikkojen siirtomahdollisuudet tilan keskiosassa sekä rakennuspaikkojen riittävän koon selvittäminen. Rakennusoikeus pidetään ranta-asemakaavassa samana kuin voimassa olevassa rantaosayleiskaavassa.

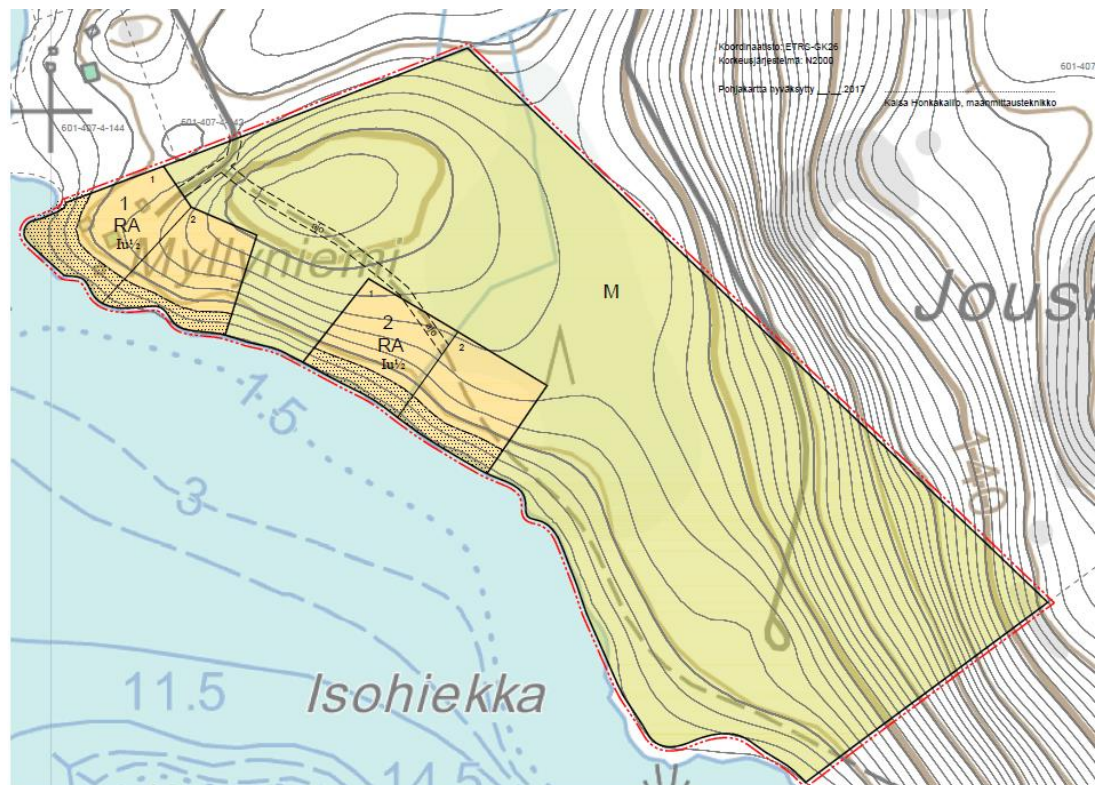

Kuva 1. Ranta-asemakaavan sijainti.

11.9.2017

Kuva 2. Ote voimassa olevasta rantaosayleiskaavasta. Suunnittelualue on rajattu punaisella.

Kuva 3. Ote kaavaluonnoksesta.

11.9.2017

---

3 Menetelmät ja epävarmuudet

3.1 Lähtöaineisto

Maastotöiden tueksi selvitettiin suunnittelualueen ja sen lähistön tiedossa oleva uhanalaisten lajien paikkatietoaineisto ympäristöhallinnon uhanalaisrekisteristä (Hertta Eliölajit -tietokanta).

3.2 Laaditut selvitykset

3.2.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Maastotyöt tehtiin 28.5. ja 18.7.2017. Maastossa kartoitettiin kaava-alueen kasvillisuus ja luontotyytit. Maastossa kiinnitettiin huomio luontotyyppisiin, kasvistoon ja kasvillisuuteen, mutta myös maa- ja kallioperän ominaisuuksiin. Eläimistöhavainnot kirjattiin muistiin. Maastossa kirjattiin muistiin myös maiseman peruspiirteet sekä tarvittaessa rajataan arvokkaat luontokohteet ja luontotyytit. Kasvillisuus luokitettiin Toivosen & Leivon (2001) ja suokasvillisuusoppaan (Eurola ym. 1994) mukaan.

3.2.2 Liito-oravaselvitys

Maastotyöt tehtiin 28.5.2017. Alueelta etsittiin liito-oravien papanoita mahdollisten pesimä-, oleskelu- ja ruokailupuiden juurilta, joita ovat järeät kuuset ja haavat. Liito-oravan lepäily-, ruokailu- ja lisääntymispuun tunnistaminen tapahtuu papanoiden perusteella. Liito-orava merkitsee reviiriään papanoilla ja merkkejä on yleensä nähtävillä myös varsinaisen kevättalveen sijoittuvan kiima-ajan ulkopuolella. Lisäksi papanoita käytetään usein reviirin rajojen merkitsemiseen metsäkuvioiden reunoilla. Myös muita mahdollisia merkkejä liito-oravan oleskelusta havainnoitiin.

Kaava-alueella ei ole erityisesti lajille sopivaa ympäristöä. Lajista ei tehty havaintoja.

3.2.3 Suomentähtimöselvitys

Alueelta on tiedossa suomentähtimöesiintymä (*Stellaria fennica*). Kasvi on valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT) ja alueellisesti uhanalainen (RT) laji. Tästä syystä lajin esiintyminen ranta-alueella kartoitettiin 18.7.2017. Ranta-alue kierrettiin hitaasti kävellen kahteen kertaan. Lajia ei löydetty.

3.3 Arvokkaiden luontokohteiden arvottaminen

Arvokkaat luontokohteet arvotetaan luontoarvojen perusteella. Luontokohteiden arvoluokitus pohjautuu seuraavaan jaotukseen (Söderman 2003):

Kansainvälisesti arvokkaat kohteet. Tähän ryhmään kuuluvat Natura 2000 –verkoston alueet, Ramsar -alueet ja kansainvälisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet (IBA -alueet).

Kansallisesti arvokkaat kohteet. Kansallisesti arvokkaihin kohteisiin kuuluvat kansallispuistot, luonnonpuistot, suojeluohjelmien kohteet, erämaa-alueet, koskiensuojelulain mukaiset vesistöt, valtakunnallisten suojeluohjelmien kriteerit täyttävät kohteet, kansallisesti tärkeät lintuvesialueet (FINIBA -alueet), kohteet, joilla on luonnonsuojelulain luontotyyppijä (LSL 29§), äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten sekä vaarantuneiden lajien esiintymispaikat, edustavat luontotyytit ja niiden kokonaisuudet, erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat ja muut arvokkaat luonnonsuojelualueet. Lisäksi kansallisesti arvokkaihin kohteisiin kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaat perinnemaisemat ja kulttuurimaisemat. Lintukohteiden osalta arvotus painottuu äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten lajien esiintymiseen.

Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat kohteet. Tähän ryhmään kuuluvat valtakunnallisissa suojeluohjelmissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet, seutu- ja maakuntakaavan

11.9.2017

suojelualuevaraukset, alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat ja maakunnallisesti/seudullisesti merkittävät muut luontokohteet, kuten edustavat uhanalaiset luontotyytit. Lintukohteiden osalta arvotus painottuu vaarantuneisiin lajeihin.

Alueellisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet. Alueellisesti ja paikallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat kohteet, joilla on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (MeL 10§), yleis- ja asema-kaavojen suojeluvaukset, paikallisesti uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymispaikat sekä muut paikallisesti harvinaiset ja edustavat luontokohteet, kuten pienialaiset uhanalaiset tai silmälläpidettävät luontotyytit.

Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet. Kohteet, jotka eivät ole edellä mainituissa luokissa mutta, jotka ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä, esimerkiksi suuret yhtenäiset tavanomaisen luonnon alueet ja ekologiset käytävät. Lisäksi tähän luokkaan kuuluvat luonnonmuistomerkit.

3.4 Lajien ja luontotyyppinen uhanalaisuusluokitus

Lajien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Rassi ym. (2010), Tiainen, ym. (2015) ja Liukko, ym. (2016) esityksiin. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

Uhanalaisia luontotyyppettä ei ole lakisääteisesti turvattu, mutta ne ovat yleensä hyvä indikaattori arvokkaista luontokohteista. Luontotyytit ovat luokiteltu samalla periaatteella kuin lajit (Raunio ym. 2008). Selvitysalue luetaan luontotyyppien uhanalaisuuden aluejaossa Etelä-Suomeen. Uhanalaisuusluokka on selvityksessä esitetty koko maan osalta.

3.5 Luonnonsuojelulain suojellut luontotyytit

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä (20.12.1996/1096) määritetään seuraavat luontotyytit, joiden ominaispiirteitä ei saa muuttaa:

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- 2) pähkinäpensaslehdot
- 3) tervaleppäkorvet
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat
- 5) merenrantaniityt
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
- 7) katajakedot
- 8) lehdesniityt
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Suojeltavien luontotyyppien tulee olla luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia. Ne ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä sekä arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle ja maisemansuojelulle.

3.6 Metsä- ja vesilain mukaiset kohteet

Metsälain 10 § (20.12.2013/1085) määrittelee metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää elinympäristöä. Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi.

Erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- 1) lähteiden, purojen ja pysyvän veden juoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt

11.9.2017

- 2) luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset lehto- ja ruohokorvet, yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, letot, vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot sekä luhdet
- 3) rehevät lehtolaikut
- 4) kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
- 5) rotkot ja kurut
- 6) jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
- 7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot.

Vesilain mukaisten kohteiden (2: 11 §, 27.5.2011/587) muuttaminen tai heikentäminen vaatii vesilain mukaisen lupamenettelyn. Suojelun kohteena ovat luonnontilainen alle kymmenen hehtaarin suuruinen flada ja kluuvijärvi, luonnontilainen lähde, Etelä-Suomessa sijaitseva noro tai enintään yhden hehtaarin suuruinen lampi tai järvi.

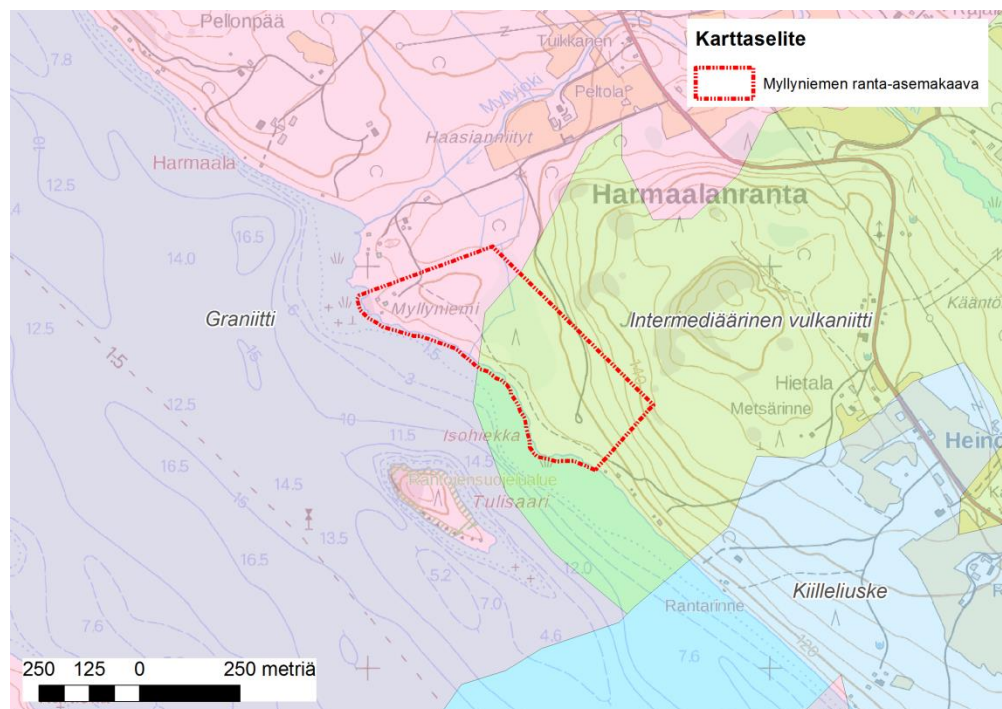
3.7 Epävarmuudet

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuisen vaihteluun sekä maastoinventointien rajalliseen keston. Inventointitulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi jossain määrin vaihdella vuosittain. Usein lajien esiintyminen vaihtelee sekä vuodenajan että vuosien välillä. Luontoselvityksien tulokset antavat riittävän tarkan kuvan suunnittelualueen luonnonarvoista.

4 Luonnonolot

4.1 Kallio- ja maaperä

Alueen kallioperä on Myllyniemen alueella graniitti ja Isohiekkan osalla vulkaniittia (kuva 4). Maaperä on moreenia.

Kuva 4. Alueen kallioperä.

11.9.2017

4.2 Maisema ja topografia

Myllyniemen ranta-asemakaava-alue nousee varsin loivasti rannalta Jousimäen suuntaan. Alueen korkein kohta Jousimäen rinteellä on noin 140 m mpy tasolla. Pääasiassa maasto on alle 120 m mpy tasolla. Koliman keskiveden korkeus on 111,2 m mpy.

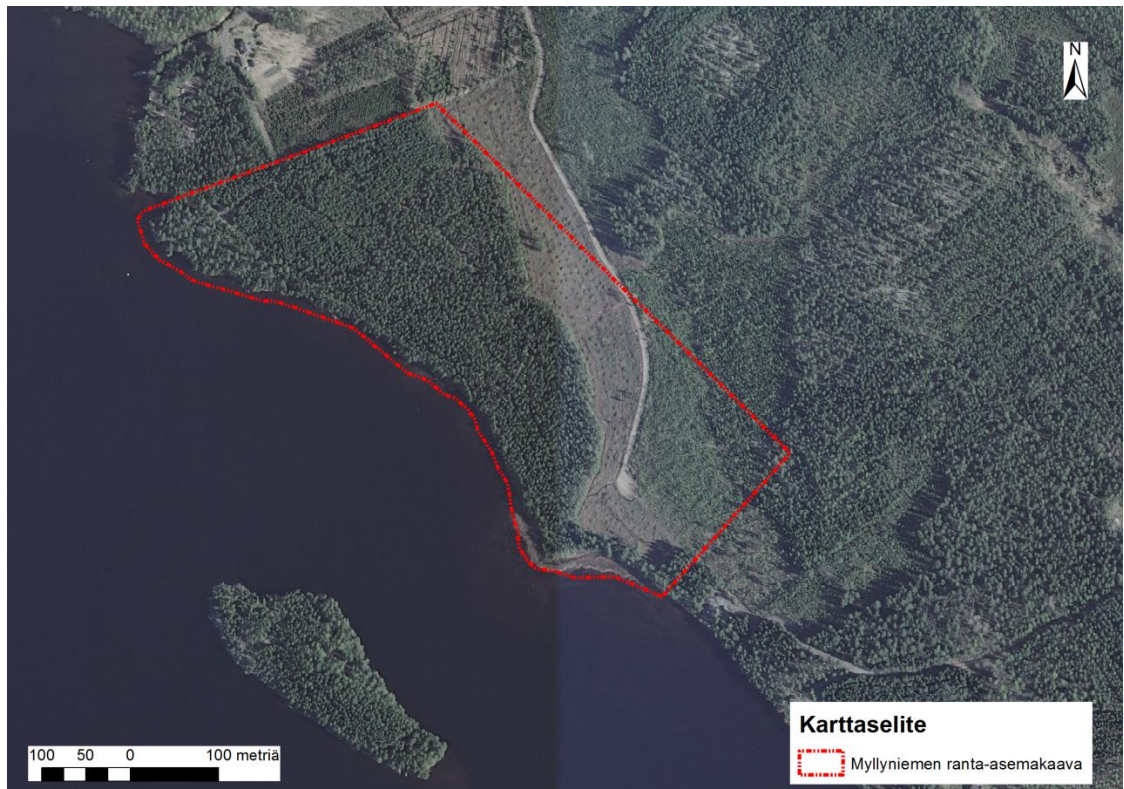
4.3 Pintavedet

Ranta-asemakaava sijoittuu Kolima -järven (14.472.1.001) rantaan. Kolima on karu Kymijoen vesistön latvajärvi. Se saa vetensä pohjoisen Alvajärvestä ja laskee etelään Kärnäjärveen, josta edelleen muiden pienten järvien kautta Keiteleeseen. Veden laatu on erimaista.

4.4 Kasvillisuus ja eläimistö

Suurelta osin kaava-alue on mäntyvaltaista kuivahkoa kangasta. Mäntyjen joukossa on siellä täällä kuusia ja niukasti koivua. Puusto on varttuvaa. Keskiosalla on suoalue, jonka läpi on kaivettu oja. Suo on nykyään kuivannut ja alueella on soistumalaikkuja. Isohiekkan pohjoispuolinen alue on taimikkona (kuva 5). Rannan tuntumassa on kapeasti varttunutta tuoreen kankaan kuusikkoa. Lintulajisto on tyyppillistä havumetsien lajistoa. Yleisin laji on peippo. Alueen lähivesillä ruokailee kuikka ja laulujoutsen.

Ranta on pohjoisella osalla kivikkoista, jossa kasvaa siniheinää runsaana. Eteläisellä osalla ranta on ruovikkoja ja rantaniittyä.

Kuva 5. Ilmakuva alueesta.

11.9.2017

Kuva 6. Alueen metsät ovat mäntyvaltaista ja varttuvia.

Kuva 7. Kaava-alueen pohjoispuolen ranta on kivinen. Siniheinää kasvaa runsaana.

11.9.2017

Kuva 8. Maisemanäkymä Isohiekalta pohjoiseen suuntaan.

4.5 Arvokkaat luontokohteet

Alueen luontoarvot keskittyvät alueen etelärannalle Isohiekkan ympäristöön, mistä on tavattu 1990-luvulla suomentähtimöä. Suomentähtimö eli idänluhtatähtimö on monivuotinen, mantereinen taigalaji ja valkokukkainen kohokkikasvilaji. Suomentähtimö on jokien ja luhtarantojen, luhtapensaikoiden sekä lähdepurojen laji (Raatikainen 1997). Laji kukkii kesä-elokuussa. Kasvi kasvattaa 10–30 cm korkean hennon, kohenevan ja karheen varren. Väriltään kasvi on vihreä, kellanvihreä tai hennosti sinivihreä (kuva 9). Suomentähtimö muistuttaa suuresti luhtatähtimöä (*Stellaria palustris*).

Kuva 9. Suomentähtimön varsi on hento ja koheneva (Kuva: Pihtipudas, Jari Kärkkäinen 20.7.2017).

11.9.2017

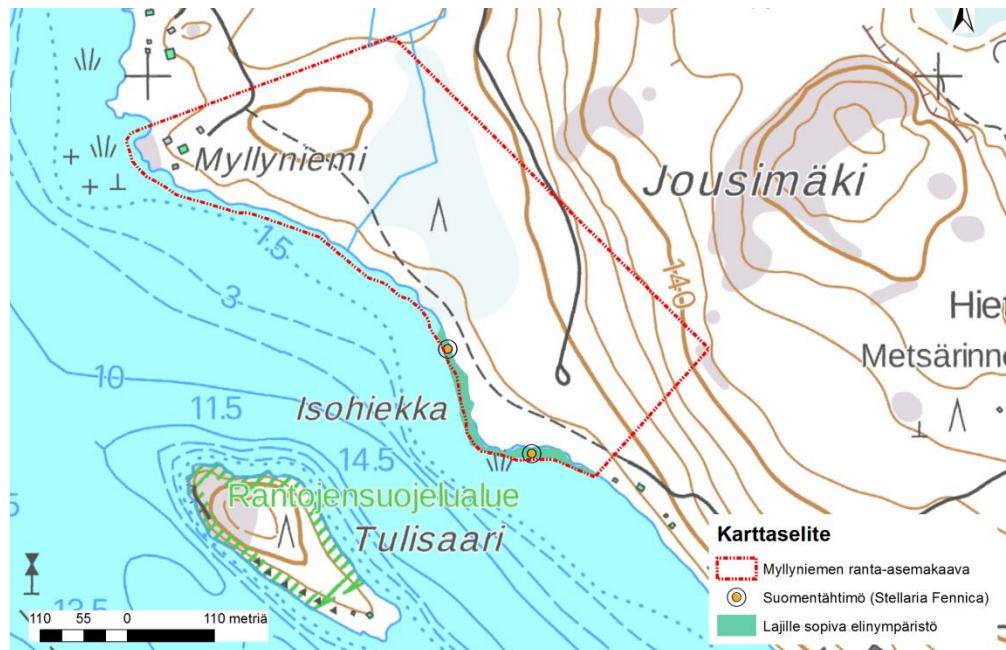
Laji on havaittu 1992, 1997 ja 1999 kahdesta paikkaa kaava-alueen etelärannalta Isohiekalta (kuva 10). Maastokartoituksessa kesällä 2017 ei lajia löydetty. Lajin lähisukulaista luhtatähtimöä todettiin kahdesta paikkaa.

Pohjoinen kasvusto:

- 1992: Avoin lounasranta. Lajia kasvaa hiekkarannan ruokojätteellä, 10 metrin matkalla muutamia kasvustoja, missä kukkivia yksilöitä.
- 1997: Melko elinvoimainen esiintymä 15 m matkalla.

Eteläinen kasvusto:

- 1999: Melko elinvoimainen esiintymä 15 m matkalla.

Kuva 10. Suomentähtimön tunnetut kasvupaikat kaava-alueella. Havainnot on tehty 1990-luvulla. Rannalta ei maastokartoituksessa kesällä 2017 lajia löydetty.

Tiedossa olevat kasvupaikat sijoittuvat rannanosalle, missä ovat hiekkapohja ja maatuvalle järviruo' on päälle on kehittynyt monimuotoinen rantaniitty (kuva 10). Erityisesti Isohiekkan eteläpuoleisella rannalla on varsin edustavaa rantaniittyä. Rantaniityn kasvustoon kuuluvat mm. luhtasara, viiltosara, konnanleinikki, leskenlehti, ranta-alpi, terttualpi, vehka, vesitatar, kurjenjalka, rantamatara, myrkkypeiso, ketohanhikki ja ratamosarpio. Edustalla on varsin tiheä ruovikko. Niittyä reunustaa kiiltopajupensaat ja paikoin tulva-alainen kapea metsävyö.

11.9.2017

Kuva 11. Isohiekkan maatuvalle järviruo'olle on muodostunut monipuolinen rantaniitty.

5 Lähteet

Lampinen, R. & Lahti, T. 2017: Kasviatlas 2016. Helsingin Yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki. Levinneisyyskartat osoitteessa <http://www.luomus.fi/kasviatlas>

Lehto, M. & Sillanpää, P. 1999: Suomentähtimön (*Stellaria fennica*) ekologia, levinneisyys ja uhanalaisuus Keski-Suomessa. – Ekologian ja ympäristönhoidon pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos.

Lehto, M. ja Sillanpää, P. 2000: Suomentähtimö Keski-Suomessa. Lutukka 16:1, s. 3-7.

Raatikainen, M. 1997: Suomentähtimö. Teoksessa Uhanalaiset kasvimme. Toim. Terhi Ryttyläinen ja Taina Kettunen. Suomen ympäristökeskus, Helsinki 1997, s. 253.

Suomen Lajitietokeskus /FinBIF. <http://tun.fi/HBF.91E0EA5A-35D6-4848-AF6A-B858632BE090> (haettu 17.7.2017).

Suomen ympäristökeskus. Eliölajit-tietojärjestelmä (TAXON).